

УДК 657.62:631.16

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ

А. О. Музиченко, кандидат економічних наук, доцент

Т. О. Музиченко, асистент

Досліджено інвестиційну проблематику щодо забезпечення інформацією інвесторів на всіх рівнях інвестиційного процесу. Запропоновано систему чинників, що визначає інформаційне середовище інвестиційної діяльності, яка загалом дає змогу інвесторам чітко орієнтуватися в тому, яка інформація їм потрібна для аналізу та оцінки інвестиційної привабливості.

Інвестиції, інвестиційний процес, інформація, інформаційно-аналітичне середовище, інвестиційна привабливість.

Однією із ключових теоретико-методологічних і прикладних проблем сучасної економічної науки в Україні є становлення та розвиток інформаційного середовища інвестиційної діяльності. Глобальні економічні процеси об'єктивно змінюють інформаційне середовище інвестиційної діяльності, відбуваються системні зрушення у структурі та співвідношенні геоекономічної ваги й ролі окремих країн та економік.

Збільшення інформаційних потоків в інвестиційній сфері внаслідок діяльності світових інформаційних агентств надали нових якостей впливу інформації на регіональний, секторальний розподіл та динаміку міжнародних інвестицій. Інформаційний глобалізм зумовлює значні асиметрії в інформаційному просторі, які зачіпають національні інтереси кожної держави в інвестиційній та інноваційній сферах, тому потребують ґрунтового наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності досліджено в працях таких українських і зарубіжних вчених: А. Аппадурі, О. Зернецької, М. Ільїна, В. Іноземцева, М. Кастельса, Ю. Пахомова, І. Пенькової, Р. Робертсона, Ф. Тоффлера, Ф. Уебстера, Є. Савельєва, В. Савчук, А. Чухно, О. Шевчука та ін. Сутність та природу інформації аналізували Н. Вінер, А. Урсул, Г. Хакен, К. Шеннон, Ю. Шрейдер та інші. Не зважаючи на велику кількість робіт як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, комплекс науково-практичних проблем, пов'язаних із формуванням і розвитком інформаційного середовища інвестиційної діяльності, залишається недостатньо дослідженим.

Успішна інвестиційна діяльність можлива за умови створення сприятливого інвестиційного клімату, тобто середовища, у якому проходять інвестиційні процеси. Воно формується під впливом політичних, економічних, соціальних та інших факторів, що визначають умови інвестиційної діяльності в регіоні й ступінь ризику інвестування. Параметрами оцінки інвестиційного клімату в країні, регіоні, галузі й підприємстві виступають кількісні та якісні характеристики їх стану та розвитку.

Мета дослідження – в умовах реформування відносин власності та форм господарювання дослідити інвестиційний клімат функціонування сільськогосподарських підприємств з урахуванням регіональних особливостей.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств залежить від різноманітних природно-кліматичних, соціальних, економічних, фінансових, екологічних та інших особливостей галузі. Найважливіші особливості визначаються специфікою галузі, її залежністю від розвитку сфер АПК, природно-кліматичних умов, державної підтримки, джерел інвестування соціальної сфери та інфраструктури села, господарських формувань в аграрній сфері, необхідності відтворення родючості земель і забезпечення нормального функціонування біологічних організмів, рівня забезпеченості продовольчої безпеки держави та соціального захисту сільського населення.

Під час здійснення інвестиційної діяльності відбувається постійний обмін різною інформацією між різними учасниками цієї діяльності, між ви-

конавцями окремих етапів інвестиційної діяльності. З практичного погляду інформація є чинником, що зменшує невизначеність, її значення велике, адже без інформації неможливе управління процесами інвестиційної діяльності.

Формування сприятливого інвестиційного середовища підприємства необхідне для забезпечення конкурентоспроможності продукції і підвищення її якості, структурної перебудови виробництва, створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств, вирішення соціально-екологічних проблем, інвестиції необхідні для забезпечення ефективного функціонування підприємств, їхнього стабільного стану, також вони використовуються для досягнення подальшого розширення і розвитку виробництва, відновлення основних виробничих засобів, підвищення технічного рівня праці, виробництва й екологічності [2].

Оцінка інвестиційного середовища підприємства відкриває нові можливості диверсифікації для вітчизняних та іноземних інвесторів, підвищує гарантію вкладення коштів інвесторів в інвестиційні проекти. Її рівень підвищується за швидкого досягнення консенсусу інтересів між суб'єктами інвестиційного процесу, тому обов'язковим елементом у визначенні має стати врахування вимог потенційних інвесторів, забезпечення яких є важливою умовою високої іміджевої оцінки підприємства. У виборі того чи іншого об'єкта інвестування визначальне значення має суб'єктивна думка потенційного інвестора щодо того, чи зможе цей об'єкт стати засобом досягнення його цілей і наскільки.

Інвестиційне середовище держави відіграє значну роль для потенційного інвестора, оскільки вкладення коштів здійснюється в конкретному підприємстві, тому саме воно набуває важливого значення. Тобто для підвищення обсягів інвестицій необхідно використовувати фактори та резерви покращення інвестиційного середовища підприємства.

Фінансово-господарська діяльність будь-якого підприємства є неможливою без вкладення коштів, які можуть мати власний і залучений характер, причому питання залучення інвестиційних ресурсів є важливим на будь-якому етапі функціонування підприємства, починаючи із етапу створення та закінчуючи його ліквідацією. Підприємство, яке використовує залучені інвестиційні ресурси, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку й можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, проте існує значний фінансовий ризик і загроза банкрутства, які зростають під час зростання питомої ваги залучених засобів у загальній сумі капіталу, що використовується.

Для отримання залучених інвестиційних ресурсів підприємство повинно відповідати багатьом характеристикам, тобто бути інвестиційно привабливим. Інвестиційна привабливість – це не тільки фінансово-економічний показник, а модель кількісних та якісних показників – оцінок зовнішнього середовища (політичного, економічного, соціального правового) і внутрішнього позиціонування об'єкта в зовнішньому середовищі, оцінка його фінансово технічного потенціалу, що дає змогу варіювати кінцевим результатом.

Аналізуючи інвестиційну проблематику, не раз спостерігали відсутність інформації або її недостатність як негативної ознаки сучасних інвестиційних процесів. Під час досліджень усе свідчило про те, що з інформуванням тих, хто має пряме відношення до інвестиційної діяльності, існує багато прорахунків. Для інвестора, який перебуває на початковому етапі організації процесу, це і є причини, пов'язані з відсутністю знань про місцеві традиції, специфіку законодавства, неформальні зв'язки між бізнесом і суспільством.

Слабке інформаційне забезпечення – відсутність статистики, розбіжність джерел, недостатня прозорість – є чинником, що гальмує інвестиційний процес. Неповноцінність або недостатність інформації про умови реалізації інвестиційного проекту, а також пов'язані з ним витрати та результати, призводить до появи інвестиційного ризику, що спричиняє виникнення ситуацій, наслідком яких є понесення інвестором збитків або зниження ефективності проекту.

Зіткнення з різноманітними ризиками – звичайна загроза для будь-якого інвестора в умовах сучасної ринкової економіки. Здебільшого, вкладаючи свої кошти у виробництво тих чи інших товарів чи послуг, інвестор не може мати цілковитої впевненості в суспільному визнанні результатів цього виробництва. На практиці таке визнання залежить від вдалого сполучення різних чинників, а отже, інвестори ризикують отримати прибуток менший за очікуваний або навіть зазнати збитків.

Таким чином, дослідження інвестиційних ризиків, виявлення факторів, які їх викликають, та обчислення можливих втрат – це ті важливі проблеми, на які необхідно зважати сучасному інвесторові, приймаючи рішення щодо вкладання коштів у той чи інший напрям виробничої чи комерційної діяльності. За умов сучасної української економіки проблема інвестиційних ризиків є особливо гострою через нестабільність податкового режиму, падіння курсу національної валюти, низьку купівельну спроможність значної частини населення, тому для інвесторів, які мають справу з вітчизняним ринком, особливо важливо ретельно обраховувати можливий вплив інвестиційних ризиків [3].

Усі заходи інформаційно-аналітичного забезпечення, які супроводжують інвестиційну діяльність, мають бути відкриті для суб'єктів інвестиційної діяльності. Інвестори повинні користуватися рівними правами й можливостями та виконувати обов'язки в однаковому обсязі. Інвестор, обговорюючи можливість здійснення інвестиційного проекту на будь-якому рівні ієрархії, ухвалює остаточне рішення про інвестування, обґрунтовуючи його на основі наявної в нього інформації.

Отже, результативність управлінських рішень інвестора значно залежить від стану й чіткості інформаційного середовища, що створюється інформаційними структурами. Інформаційне середовище є сукупністю технічних засобів, методів і способів руху інформації в організаційній системі, каналів та потоків її розповсюдження, орієнтованих на досягнення інвестором стратегічних цілей.

Досконале інформаційне середовище характеризується відомостями про загальний організаційно-економічний потенціал підприємства, його ресурсне забезпечення, організаційну культуру, яка має бути адекватною відповідно до вимог високодинамічного зовнішнього середовища, стійкістю підприємств до різних видів ризику, інвестиційною мобільністю, тобто готовністю підприємства спрямовувати зусилля на реалізацію проекту, економічною стабільністю та обґрунтованою маркетинговою стратегією.

Аналіз існуючого інформаційного середовища свідчить, що його можна поліпшити завдяки ліквідації становища, що характеризується відсутністю інформації (табл.).

Інформаційне середовище для успішної інвестиційної діяльності підприємства

Показник	Інформація, наявна в підприємстві	Інформація, що потребує додаткових зусиль для формування
Загальна характеристика підприємства та його ресурсна база	Назва й адреса підприємства Засновники Організаційно-правова форма підприємства Види продукції (послуг) та їх якісні показники Ліцензії та патенти Наявність сировини, матеріалів, основних постачальників, енергетичних ресурсів, машин та устаткування, технологій, кваліфікованої робочої сили, земельних ресурсів	Дані про ефективність реалізованих попередніх інвестиційних проектів Геологія земель, та їх якість Якість персоналу, кваліфікація Наявність та результати впровадження ресурсозберігаючих, екологічнообезпечених технологій
Маркетингова стратегія	Цінова політика Ринки збуту продукції Прогнозування нової продукції Загальні обсяги виробництва Прогнозовані річні обсяги виробництва Структура виробництва Поточна ситуація та тенденції розвитку Напрями та завдання діяльності Потенційні споживачі продукції Потенційні конкуренти Оціночна частка ринку	Відсутність маркетингових планів Ризики від забруднення навколишнього середовища Сили конкуренції в галузі Варіанти конкурентних стратегій Загроза з боку товарів субститутів
Інвестиційна мобільність	Готовність підприємства реалізувати проект	Ресурсний набір нових технологій Людський капітал, навички, здібності

Стойкість підприємств до різних видів ризику	Слабкі сторони підприємства Види ризиків та ймовірність їх появи Методи захисту від проектних ризиків Альтернативні стратегії та шляхи зменшення ризиків	Постанови про накладені санкції та правопорушення на ринку Термін окупності реальних інвестицій Історія неплатежів
Економічна стабільність	Структура джерел фінансування План доходів і витрат Очікуваний баланс Точка беззбитковості Потреба у фінансах Фінансовий стан підприємства	Бізнес репутація
Організаційна культура, адекватна динамічного зовнішнього середовища	Процес виробництва Процес менеджменту підприємства Виробнича інфраструктура Стан комунікації	Внутрішньо-корпоративні зв'язки Контроль за виконанням посадових функцій, Оцінювання ефективності керуючої та керованої систем Імідж підприємства Організаційні можливості Соціально-психологічний клімат у колективі Соціальні аспекти діяльності підприємства

Ліквідація інформаційного «голоду» потребує створення системи збирання, обробки й зберігання інформації про умови для здійснення інвестиційної діяльності, про хід реалізації нових інвестиційних проектів, про вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на інвестиційні процеси, про оцінку виконання поставлених задач відповідно до планових/отриманих результатів. Отже, інформаційне середовище має створювати умови для користувачів своєчасно отримувати необхідну інформацію, що сприяє активізації інвестиційної діяльності, підвищенню її ефективності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, результативність використання можливостей інформаційного середовища значно залежить від аналітичної складової, яка, використовуючи наявну інформацію, оцінює ситуацію, виявляє причини відхилень від бажаних (запланованих) параметрів, опрацьовує варіанти рішень з її розв'язання.

Запропонована система чинників, що визначає інформаційне середовище інвестиційної діяльності загалом, дає змогу інвесторам чітко орієнтуватися в тому, яка інформація їм потрібна для аналізу та оцінки інвестиційної привабливості. З іншого боку, безпосередньо для підприємств запропонована система факторів допоможе виявити свої слабкі сторони й покращити інвестиційну привабливість, що збільшить їх конкурентоспроможність у залученні інвестицій як іноземних, так і державних.

Список літератури

1. Кондрашихін А. Б. Інвестиційна діяльність в ринкових умовах господарювання : навч. посіб. / А. Б. Кондрашихін, Т. В. Пепа, Т. М. Качала; Черкас. держ. технолог. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – 335 с.
2. Мезенцева Н. І. Інвестиційна діяльність в агропродовольчому виробництві України: регіональні аспекти : монографія / Н. І. Мезенцева, І. М. Мороз. – К. : Обрії, 2011. – 163 с.
3. Савчук В. К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств / В. К. Савчук. – К. : Урожай, 1995 – 328 с.
4. Савельєв Є. В. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів : підручник / Є. В. Савельєв. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 545 с.
5. Яхъяев М. А. Финансы АПК: механизмы оздоровления / М. А. Яхъяев; науч. ред. В. С. Балабанов. – М. : ОАО «Изд-во «Экономика». – 1998. – 199 с.

Исследовано инвестиционную проблематику по обеспечению информации инвесторов на всех уровнях инвестиционного процесса. Предложена система факторов, определяющих информационную среду инвестиционной деятельности, которая в целом позволяет инвесторам четко ориентироваться какая информация им нужна для анализа и оценки инвестиционной привлекательности.

Инвестиции, инвестиционный процесс, информация, информационно-аналитическая среда, инвестиционная привлекательность, обеспечение.

Researched investment perspective to provide investors information at all levels of the investment process. The system factors, determining investment information environment, which generally allows investors to focus clearly what information they need to analyze and evaluate investment attractiveness.

Investment, investment process, information, information-analytical environment, investment attractiveness, software.